

Recull de recursos Sostenibilitat

Nova edició gener 2016

Us presentem...

- **Lectures bàsiques**
Per començar
- **Lectures d'aprofundiment**
Per qui vulgui saber-ne més
- **Llibres per a infants i joves**
Fins als 16 anys
- **Materials didàctics**
Per a tothom
- **Audiovisuals i material multimèdia**
Imatges i paraules
- **Webs**
Guia per a navegants
- **Activitats i visites**
Amb indicació dels nivells educatius
- **Exemples de com posar-s'hi**
Mans a la feina!
- **Altres adreces d'interès**

>> Lectures bàsiques

Albareda, S. **Reconciliarse con el planeta: la sostenibilidad como nuevo paradigma**. Pamplona: EUNSA, 2015.

Es vol transmetre de forma senzilla la informació suficient per a que el lector pugui fer-se càrrec del que està passant al planeta, de tal manera que compregui les relacions entre les dimensions socials, ambientals i econòmiques de la sostenibilitat. Tal i com diu l'autora: "A partir del entendimiento de la compleja situación planetaria, cada cual debe reflexionar sobre sus propios valores en sostenibilidad y hábitos de consumo y actuar de una forma responsable".

Cap a una economia verda [en línia]. Barcelona: Barcelona Activa, 2011 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/9256?user_id=CATALA.

Lectura informativa que tracta com els reptes ambientals i la limitació de recursos existents estan provocant que les empreses es replantegin les seves estratègies i tendeixin cap a la innovació sostenible.

Càpsules de sostenibilitat [en línia]. Barcelona: La Fàbrica del Sol, Ajuntament de Barcelona, 2015 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <http://dom.cat/q26>.

Col·lecció de fitxes divulgatives amb informació i idees renovadores per fer el nostre dia a dia més sostenible.

Compromís ciutadà per a la sostenibilitat [en línia]: **per una Barcelona més equitativa, pròspera i autosuficient**. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/10399?user_id=CATALA.

Marc de referència per a totes les organitzacions ciutadanes de la ciutat de Barcelona que assumeixen la seva part de responsabilitat en la construcció d'una ciutat més sostenible i hi contribueixen amb les seves accions. Versió en [anglès](#) i [castellà](#).

De les grans idees a les petites accions. Barcelona: Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible, Generalitat de Catalunya. Departament de Presidència, 2011. Recull de 40 petites però alhora grans idees i accions, que amb la voluntat d'aportar més valor social a la sostenibilitat, s'han recopilat al llarg dels anys 2010 i 2011. S'hi recullen més d'una vintena d'iniciatives de la ciutadania i entitats de l'àmbit català, i d'altres promogudes des del CADS i institucions de referència en desenvolupament sostenible de l'àmbit internacional. És la continuació del volum *Petites idees per a un gran futur* (2010).

Enquesta d'hàbits i valors sobre medi ambient i sostenibilitat [en línia]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/16652?user_id=CATALA.

Enquesta publicada amb l'objectiu d'explorar els valors, les opinions, les actituds i els comportaments dels ciutadans de Barcelona envers el medi ambient i la sostenibilitat.

Franquesa, T. L'Agenda 21 de Barcelona 10 anys de compromís ciutadà per la sostenibilitat. En: **Ciutat, medi ambient i educació. Monogràfic** (2012), p. 66-70.

Guies d'educació ambiental [en línia]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2013 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <http://dom.cat/q2a>. Col·lecció de guies dirigides a la ciutadania que tracten de manera monogràfica aspectes d'àmbit urbà.

Ginart, B. **Barcelona pel medi ambient 2007-2011: balanç de les polítiques ambientals**. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Àrea de Medi Ambient, 2011.

Informe ambiental 2013 [en línia]: **resum executiu**. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà, 2015 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_18606?user_id=CATALA.

Informe quinquennal que presenta l'estat del medi ambient de la ciutat de Barcelona actualitzant el dossier *Barcelona, ciutat compromesa amb el medi ambient*, publicat l'any 2010. El seu objectiu no és fer una recopilació exhaustiva de les activitats realitzades, sinó destacar les més rellevants, ja sigui perquè han provocat avenços en matèria ambiental, perquè permeten entendre com ha evolucionat la ciutat, o perquè han produït un gran impacte a la ciutadania i les bones pràctiques. Disponible en [castellà](#) i [anglès](#).

Leicht, A. 'Hem d'aconseguir mobilitzar l'educació perquè les nostres societats esdevinguin més sostenibles'. **Punt ambiental** [en línia]. Núm. 20, juliol – setembre 2015 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <http://www.coamb.cat/puntambiental/entrevistes.php?eid=44&u=ok>.

Entrevista realitzada a l'Alexander Leicht, cap de secció d'Educació per al Desenvolupament Sostenible de la UNESCO, publicada en el monogràfic de la revista Punt Ambiental sobre educació per a la sostenibilitat.

Martí, N. **Indicadors de sostenibilitat de Barcelona** [en línia]: **informe 2013**. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà, 2014 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_18607?user_id=CATALA.

Informe de seguiment dels nous indicadors de sostenibilitat de la ciutat de Barcelona, actualitzats d'acord amb els nous objectius i línies d'acció del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2020.

Nuevas ISO 9001 y 14001. **Revista digital de AENOR** [en línia]. Setembre 2015, núm. 307 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a:

http://www.aenor.es/revista/307/nuevas_isos_307.html. Contribució que explica les noves versions de les normes internacionals ISO 9001 i ISO 14001, i alguns dels nous aspectes conclusos en els processos de revisió.

Palés, C., et al. **Programa Escoles Verdes: document marc**. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat, 2012.

Sostenible [en línia]: **revista de la Xarxa de ciutats i pobles cap a la sostenibilitat**. Barcelona: Diputació de Barcelona. Xarxa de Municipis, 1998 [consulta: 15-12-2015].

Disponible a: <http://www.sostenible.cat>. Publicació periòdica setmanal centrada en les novetats que genera l'actiu món local català respecte la sostenibilitat.

Sostenible? [en línia]: **revista de la Càtedra UNESCO a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) en tecnologia, desenvolupament sostenible, desequilibris i canvi global**.

Barcelona: Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC, 1999 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <http://upcommons.upc.edu/revistes/handle/2099/1208>. Revista de comunicació i diàleg pluridisciplinari de nivell interuniversitari sobre l'estat actual del pensament en relació a les humanitats, les ciències i les tecnologies des de la perspectiva de la sostenibilitat, la globalització i, en general, de les reflexions, l'anàlisi i les propostes sobre l'estat actual del món.

Transformar nuestro mundo [en línia]: **la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible**. Nova York: Naciones Unidas, 2015 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a:

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/L.1&Lang=S.

Nova agenda universal amb 17 objectius de desenvolupament sostenible i 169 metes amb els que es pretén reprendre els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i aconseguir el que aquests no van poder. També pretén fer realitat els drets humans de totes les persones i aconseguir la igualtat entre els gèneres i l'apoderament de totes les nenes i dones. Els objectius i les metes són de caràcter integrat i indivisible i conjuguen les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i ambiental.

>> Lectures d'aprofundiment

Asociación Española de Normalización y Certificación.

UNE-ISO 37120: 2015 : desarrollo sostenible en las ciudades: indicadores para los servicios urbanos y la calidad de vida = Sustainable development of communities: indicators of city services and quality of life =

Developpment durable des collectivités: Indicateurs pour les services urbains et la qualité de vie : Normas UNE.

Madrid: AENOR, 2015.

Recull els indicadors internacionals de sostenibilitat urbana que ajuden a l'elaboració d'informes per a mesurar el treball dels serveis urbans així com la qualitat de vida de les ciutats.

Azam, G., Bonneuil, C., Combes, M. **La naturaleza no tiene precio: lo que oculta la economía verde.** Madrid: Clave Intelectual, 2012.

Reflexió sobre la mercantilització dels recursos naturals instaurats per la ONU. L'organització ATTAC fa una crida sobre el que realment amaga l'expressió 'economia verda', entenent la natura en una nova oportunitat de negoci.

Beatley, T. **Biophilic cities: integrating nature into urban design and Planning.** Washington, DC: Island Press, 2011.

L'autor presenta projectes i experiències de ciutats que han integrat amb èxit els elements necessaris per aconseguir urbs *biofíliques*.

Bermejo Gómez de Segura, R. **Del desarrollo sostenible según Brundtland a la sostenibilidad como biomimesis** [en línia]. Bilbao: Universidad del País Vasco. Instituto de Estudios sobre el Desarrollo y Cooperación Internacional, 2014 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a:

http://publicaciones.hegoa.ehu.es/assets/pdfs/315/Sostenibilidad_DHL.pdf?1399365095.

Publicació que pretén analitzar el concepte de sostenibilitat, partint del concepte de desenvolupament sostenible de l'Informe Brundtland, i utilitzant aquest per mesurar el plantejament sobre el tema les institucions de govern directament o mitjançant els acords de les conferències mundials. Repassa el debat acadèmic sobre el concepte de sostenibilitat i s'avaluen els factors que es proposen per a generar una transformació.

Brugmann, J. **Welcome to the urban revolution: how cities are changing the world.** New York: Bloomsbury Press, 2009.

Recomanable lectura on l'autor sosté que els grans reptes del segle XXI poden i deuen ser satisfets a través de millors plantejaments en la planificació i gestió de les ciutats. Proposa transformar les ciutats en llocs més productius, equitatius, sostenibles i resilents.

Carbonell Sebarroja, J. **Pedagogías del siglo XXI: alternativas para la innovación educativa.** Barcelona: Octaedro, 2015.

Assaig on es veu reflectida la trajectòria professional de l'autor, que ens presenta pedagogies que contribueixen a desenvolupar un aprenentatge sòlid, crític i creatiu; a la millor comprensió del món, i a la felicitat i el benestar personal i col·lectiu.

Ciudades y pueblos que puedan durar: políticas locales para una nueva época. R. Canal (ed.). Barcelona: Icaria, 2013.

Obra que planteja nous enfocaments i respostes amb iniciatives per a canviar la manera de produir i de consumir, d'entendre i utilitzar l'espai públic, de protegir i integrar a les persones, i lògicament, governar el que és públic des d'un entorn local.

Colado Garcia, S., et al. **Smart city: hacia la gestión inteligente.** Barcelona: Marcombo, 2013.

Publicació que presenta una visió àmplia i completa del concepte d'*Smart City* o ciutat intel·ligent. Els autors prenen com a punt de partida un model de ciutat intel·ligent basat en sis característiques: economia, gestió de govern, ciutadania, entorn, qualitat de vida i mobilitat.

Felber, C. **L'economía del bé común: creix una alternativa democràtica.** Barcelona: Mi ret, 2014.

L'autor presenta i explica el nou sistema econòmic i polític conegut com l'*economía del bé común*, del qual n'és el propi propulsor. Aquest nou moviment internacional es presenta com una alternativa al model capitalista actual i es basa en una economia sostenible.

Goleman, D., Bennett, L., Barlow, Z. **Eco educación: educadores implicados en el desarrollo de la inteligencia emocional, social y ecológica.** Barcelona: Juventud, 2013.

Llibre que pretén recolzar i inspirar els esforços per a promoure un tipus d'aprenentatge que tingui en compte les necessitats crítiques del present segle, i ofereix un antídoto contra la por, la ira i l'esperança que es deriven de la inacció. Les històries reals que presenta motiven a sortir de la crisi i mostren que els joves que es comprometen a algú dels desafiaments ecològics actuals, cadascú en la mesura que li sigui possible o assequible, desenvolupin habilitats com la fortalesa, l'esperança i la resiliència.

Hopkins, R. **The transition companion: making your community more resilient in uncertain times.** Devon: Green books, 2011.

Document de referència del moviment de les *Transition Towns*, escrit per Rob Hopkins, considerat el creador i principal teòric i director del moviment.

Jackson, T. **Prosperidad sin crecimiento: economía para un planeta finito**. Barcelona: Icaria, 2011.

Lectura on l'autor desenvolupa un model macroeconòmic que permet l'estabilitat econòmica proposant inversions ambientals i desplaçant l'èmfasi de la despesa privada a la despesa pública, al mateix temps que s'estableixen fermes restriccions al consum de recursos.

Rueda, S. **Libro verde de sostenibilidad urbana y local en la era de la información**. Madrid: Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente. Secretaría General Técnica, 2012.

Document de referència de l'Estratègia de Medi Ambient Urbà en Espanya, acordat pel Ministeri de Medi Ambient i la Xarxa de Xarxes de Desenvolupament Local Sostenible. Aborda els principals desafiaments per aconseguir ciutats més sostenibles centrant-se en àmbits temàtics fonamentals: urbanisme, mobilitat, edificació, biodiversitat, gestió urbana, metabolisme urbà i relació entre medi urbà i medi rural. Disponible en [versió electrònica](#).

Ull, M. A. **La responsabilidad por un mundo sostenible: propuestas educativas a padres y profesores**. Bilbao: Desclée de Brouwer, 2013.

Lectura que clarifica el significat de desenvolupament sostenible, ofereix referents teòrics, metodològics i ètics per a l'educació, i propostes per a la realització d'accions educatives coherents amb la sostenibilitat en els àmbits de l'educació formal i en altres espais socials de formació, com la família, equipaments i ONG.

The Worldwatch Institute. **¿Es aún posible lograr la sostenibilidad?: la situación del mundo 2013**. Barcelona: Icaria, 2013.

Anuari que recull les contribucions d'experts del Worldwatch Institute així com d'ecologistes, economistes i experts en diverses matèries. Tots ells coincideixen en la urgència de replantejar el creixement econòmic i demogràfic per ajustar ambdues dimensions dins dels principis de la veritable sostenibilitat.

>> Llibres per a infants i joves

Billioud, J. M. **Proteger la tierra: enciclopedia del medio ambiente**. Madrid: SM, 2007.

A partir de 10 anys. Llibre que recull un ampli ventall de temes relacionats amb el medi ambient, les amenaces existents i propostes d'actuacions per minvar l'impacte de les nostres accions. La presentació és força atractiva amb un gran nombre d'esquemes, il·lustracions, gràfics, fotografies, etc.

Billioud, J. M. **Protegim el planeta!** Barcelona: Cruilla, 2008.

A partir de 6 anys. La intenció dels autors d'aquest llibre és col·laborar en la sensibilització dels infants respecte l'entorn. Volen contribuir que els nens i nenes, i joves, es comprometin en la protecció dels animals i les plantes, en un ús raonable dels recursos de la Terra i en la reducció de residus i reciclatge ja que consideren que tot això és la millor garantia de preservació del planeta.

Godard, P. **Pequeño diccionario de la ecología**. Barcelona: Oniro, 2009.

A partir de 9 anys. Diccionari amb més de 150 entrades que es presenten acompanyades d'il·lustracions per aconseguir i comprendre el funcionament del nostre planeta.

Hough, R. **Tú puedes salvar el planeta: un día en la vida de tu huella ecológica**. Barcelona: Lynx, Planetearth, Earth Sciences for Society, etc., 2008.

A partir de 9 anys. Llibre per descobrir l'impacte que tenen les nostres accions diàries en el medi ambient; accions tan quotidianes com: vestir-nos, anar a classe, anar a veure els amics, trucar pel mòbil, omplir la nevera, etc.

Michel, F. **L'ecología**. Barcelona: Estrella Polar, 2010.

A partir de 9 anys. Per ajudar a entendre als més joves què és l'ecologia per tal d'adquirir bons hàbits i costums. Planteja el fet que durant els darrers cent cinquanta anys, les activitats humanes, industrials i agrícoles han transformat més el medi ambient que des de la prehistòria. S'incideix en que aquestes activitats consumeixen grans quantitats d'aigua i energia, també contaminen i afecten a la qualitat de l'aire així com la gran generació de residus.

Monreal, V. **Adivinanzas de nuestra Tierra**. Barcelona: Edebé, 2007.

A partir de 3 anys. Els petits lectors trobaran una divertida combinació de dibuixos i joc d'endevinalles i poesies.

Morris, N. **Protegeix el medi ambient!** Madrid: Susaeta, 2009.
Primer i segon cicle de primària. Lectura que ensenya a ser respectuos amb el medi natural d'un entorn urbà.

SMITH, D. J. **Si el món fos un poblet: un llibre sobre la gent del món.** Shelagh Armstrong (il.). Sant Cugat del Vallès: Símbol, 2002.
Primària. Manera fàcil d'entendre com podríem conviure més respectuosament entre nosaltres i amb el nostre entorn. Es fa un paral·lelisme entre els 6000 milions d'habitants del món i un poblet de 100 habitants. Les estadístiques adaptades són totalment contrastades.

Walsh, M. **10 coses que puc fer per ajudar el meu món.** Barcelona: RBS, 2008.
A partir de 3 anys. Deu bones pràctiques explicades als més menuts amb una senzilla il·lustració i missatges directes.

>> Materials didàctics

Abad, L. **Educar en la sostenibilidad: un proyecto para el centro escolar.** Madrid: CSS, 2009.
Per a totes les edats. Llibre que convida al professorat dels diferents nivells educatius a avançar en el camí que porta des de les bones pràctiques ambientals fins a la total ambientalització del centre. Els autors ofereixen orientacions que van des de la reflexió teòrica fins recursos que permeten la posada en marxa i del desenvolupament d'un projecte d'educació per la sostenibilitat. Ve acompanyat d'un CD amb pautes per a l'ambientalització curricular, activitats temàtiques, fitxes per a la recollida de dades, qüestionaris sobre hàbits i coneixements, lectures i experiències educatives.

Blasco, A. M. **Buenas prácticas ambientales en la escuela: acciones sencillas para un mundo complejo.** Barcelona: Wolters Kluwer, 2010.
Per a totes les edats. Primària. Recurs per a capacitar al professorat en l'àmbit de les bones pràctiques i bons hàbits ambientals des de dues perspectives complementàries: formació i estímul. Els materials segueixen una estratègia similar a la de les campanyes publicitàries per a difondre els projectes educatius.

Ecojocs [en línia]. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2014 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <http://agendaescolar2013-2014.diba.cat/ecojocs>.
Per a totes les edats. Espai amb jocs interactius de la web de l'Agenda escolar de la Diputació de Barcelona.

Ètica, globalització i sostenibilitat [en línia]: **el repte de la sostenibilitat.** Barcelona: Lavinia Productora, Obra Social La Caixa, 2012 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <https://www.educaixa.com/ca/-/etica-el-reto-de-la-sostenibilidad>.

ESO, batxillerat i cicle formatiu. Recurs educatiu específic del 'KitCaixa Economia' amb el que l'alumnat prendrà consciència del fet que els recursos són finits i que és impossible continuar amb un creixement infinit. Ajuda a comprendre que el model econòmic actual i els indicadors que fem servir poden ser insostenibles i que potser els haurem de repensar i renovar. Combina un audiovisual, un joc per a l'aula i una guia pedagògica per al professorat.

Guia per fer l'ecoauditoria del centre educatiu. Teresa Franquesa (dir.). Barcelona: l'Ajuntament, 2004. 6 vol. + 1 cd-rom.
ESO. Eina per avaluar i millorar l'entorn ambiental dels centres educatius. L'obra està formada per cinc volums, cada un centrat en un àmbit específic (aigua, energia, mobilitat, materials i residus i biodiversitat); una guia d'orientacions per al professorat i un cd-rom que conté els fulls de registre i altres documents de treball.

Hàbitat: guia d'activitats per a l'educació ambiental [en línia].
T. Franquesa (dir.). Revisió i actualització 2011: Marta Vilar. Barcelona: Obra Social La Caixa, XESC, Ajuntament de Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2011 [Consulta: 15-12-2015].
Disponible a: <http://www.xesc.cat/habitat/>.
Infants des de 4 anys, joves i adults. Versió en línia de la guia Hàbitat, actualitzada i ampliada amb el suport de la Xarxa d'Escoles per la Sostenibilitat de Catalunya (XESC). Les activitats centrades amb l'educació per la sostenibilitat són la núm. 44 '[Els rodamóns](#)', la 45 '[De milers a milions](#)', la 46 '[Demanda insostenible](#)', la 47 '[Els extraterrestres](#)' i la 49 '[Un projecte comú](#)'.

Martínez Huerta, J. **Viaje a la sostenibilidad: una guía para la escuela.** Madrid: Los Libros de la Catarata, 2010.
Guia amb un amb idees i eines per integrar l'educació per la sostenibilitat en la vida i la cultura del centre educatiu. Inclou activitats i processos que poden desenvolupar-se per a explorar i concretar la idea de la sostenibilitat, avaluar la pràctica i abordar la planificació dels canvis.

Miron, M. C., Pérez, M. **Mi pequeño manual de experimentos ecológicos: ¡super ideas para divertirse haciendo experimentos!** Barcelona: Zendrera Zariquiey, 2008.
Primària. Recull de propostes per realitzar 16 experiments senzills. A cada proposta l'acompanya un apartat de ¿Sabies què...? on s'explica anecdòticament algun aspecte relacionat amb la temàtica principal tractada en l'experiment.

Servei de Documentació d'Educació Ambiental. **Maleta de la comunicació** [en línia]: **eines i estratègies**. Barcelona: SCEA, Ajuntament de Barcelona, 2012 [consulta: 17-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_10897?user_id=CATALA.

Stahel, A. **Causes i orígens de la insostenibilitat**. A: Carrera, E.; Segalàs, J. (ed.). *Tecnologia i sostenibilitat* [en línia]. Terrassa: Universitat Politècnica de Catalunya. Càtedra UNESCO de Sostenibilitat, 2010. [Consulta: 15-12-2015]. Disponible a: <http://tecnologiaisostenibilitat.cus.upc.edu/>
Batxillerat, cicles formatius i universitari. Unitat didàctica que tracta des d'un context de continguts introductoris l'origen dels principals comportaments humans col·lectius que han contribuït de manera notable a la insostenibilitat dels nostres temps.

Vilar, M. **Tinguem cura del Planeta** [en línia]: **un projecte per promoure la participació de l'alumnat de secundària**. Barcelona: Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya, 2012 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_10959?user_id=CATALA.

ESO. Guia metodològica emprada en el procés de participació a la *Conferència Internacional de Joves Tinguem Cura del Planeta*, on es convida a joves de tot el món a reflexionar i actuar per millorar el planeta. És un procés educatiu que busca el compromís i la responsabilitat dels joves per superar la crisi social i ambiental que pateix el nostre planeta, mitjançant un procés interactiu dut a terme per joves d'entre 13 i 16 anys de diferents localitats, regions, països i continents que aprenen i actuen units per un objectiu comú: tenir cura del planeta.

Weissman, H., Franquesa, T. **En el camí de l'escola sostenible: un nova guia per fer l'Agenda 21 escolar** [en línia]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Educació Ambiental, 2011 [consulta: 15-12-2015]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_10552?user_id=CATALA.

Guia per acompanyar i estimular a tots els centres educatius en el seu camí cap a la sostenibilitat engrescant-los amb iniciatives i projectes col·lectius per a la millora de l'entorn. Recull experiències reals i realitats concretes dels centres participants del Programa Barcelona Escoles + Sostenibles.

>> Audiovisuals i material multimèdia

Condemnats a decreïxer. En *Singulars* [en línia]. Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2012 [Consulta: 22-12-2015]. Disponible a: <http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/programa/Antonio-Turiel-Condemnats-a-decreixer/video/4325010/>.

Secundària i batxillerat. Programa televisiu on l'Antoni Turiel –físic, matemàtic i investigador de l'Institut de Ciències del Mar del CSIC- diu que no podem continuar creixent com fins ara per manca de recursos. També explica que la crisi no acabarà si no canviem el nostre model financer i productiu. Afirmar que hem arribat a la fi del creixement.

Dersu Uzala [Enregistrament vídeo]: **el cazador**.

Valladolid: Divisa Home Video, 2009. 1 DVD: 144 min. Secundària i batxillerat. A través dels dos protagonistes, el capità Vladimir Arseniev i el caçador nòmada Dersu Usala, fan endinsar-se en un món de respecte cap a la natura i a conèixer en plena harmonia amb ella.

Edu3.cat [en línia].

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya. Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2013 [Consulta: 22-12-2015]. Disponible a: www.edu3.cat.
Per a tots els cicles. Portal educatiu que recull recursos audiovisuals sobre qualsevol temàtica (ex: desenvolupament sostenible, creixement econòmic, etc.). Posa a l'abast de tota la comunitat el material de producció audiovisual de Televisió de Catalunya, SA, de Catalunya Ràdio i del Departament d'Educació que pugui servir de suport a les tasques d'ensenyament, així com a l'aprenentatge de les diverses matèries que integren el currículum escolar dels alumnes.

Espai Terra [en línia]. Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2015 [consulta: 22-12-2015]. Disponible a: <http://www.ccma.cat/tv3/espai-terra>.
Programa de divulgació de curta durada emès per TV3 sobre la natura i el respecte pel medi ambient, les energies renovables, el cicle de vida dels materials, el paisatge, la contaminació, la climatologia, fenòmens geològics, etc.

Herrera Torres, R. **Eco-cine: una guia para la educación en valores medioambientales**. Pamplona: La Cineclòpica Ediciones, 2009.

Guia que recull un total de 427 ressenyes de pel·lícules de temàtica ambiental. Segons l'autor, té com a objectiu servir com a manual de consulta cinematogràfica a totes aquelles persones i institucions preocupades per la sensibilització ambiental i ecològica.

Quèquicom [en línia].

Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2014 [Consulta: 22-12-2015]. Disponible a:

<http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/quequicom/>.

Primària, ESO i batxillerat. Espai web del programa *Quèquicom* que emet TV3. El programa té la voluntat de dotar els espectadors dels coneixements bàsics per entendre la natura i els aspectes científicotècnics d'aquesta societat i, alhora, per facilitar la comunicació dels científics amb els ciutadans. N'hi ha molts que estan relacionats amb la sostenibilitat però en destaquem dels darrers emesos, els següents: '[Agricultura i canvi climàtic](#)', '[Economia de la pobresa](#)', '[L'energia](#)', '[L'arquitectura sostenible](#)', etc.

Sostenibilitat [enregistrament vídeo]. Barcelona: Tíbidabo Ediciones, 2008. 3 DVD: 48, 54, 40 min.

A partir de 12 anys. El conjunt de l'obra fa entendre el concepte de sostenibilitat, a través d'explicacions i imatges sobre l'actual problemàtica ambiental, els recursos naturals i energètics, la contaminació i els residus, i la participació ciutadana. Completen l'obra 3 cd-rom i un llibre explicatiu del contingut dels vídeos.

>> Webs

Agència Europea de Medi Ambient

Web de l'AEMA, òrgan descentralitzat de la Unió Europea amb la missió de recollir, elaborar i difondre informació sobre la situació i evolució del medi ambient a escala europea. S'hi troba informació actual de referència, articles i publicacions d'interès, vídeos, mapes, informes i estadístiques, etc.

<http://www.eea.europa.eu/>

Barcelona + Sostenible

El [Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2022](#) és un projecte compartit i un marc de referència per a totes les organitzacions ciutadanes de Barcelona que vulguin contribuir a la millora de la sostenibilitat. A la web de [Barcelona + Sostenible](#) podeu consultar totes les entitats i empreses que formen part d'aquesta xarxa i les seves actuacions i bones pràctiques en matèria de residus, energia, mobilitat, biodiversitat, productivitat i baixes emissions de CO₂, aigua, espai públic, cohesió social, participació, innovació, etc.

www.barcelona.cat/bcnsostenible

CESIRE Ambiental – Educació per a la sostenibilitat

Lloc web que inclou iniciatives i recursos per acompanyar als docents i a les institucions educatives en el procés d'implicació per fer present l'educació per a la sostenibilitat a les aules. Presenta orientacions per incorporar l'educació per a la sostenibilitat al treball curricular per competències.

<https://sites.google.com/site/cesireambiental/>

Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible

Portal del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de la Generalitat de Catalunya. Recurs per estar al dia del desenvolupament sostenible en l'àmbit català, mitjançant notícies, projectes, informes, estudis, estratègies, etc.

<http://cads.gencat.cat>

Educació per al desenvolupament sostenible (UNESCO)

Web sobre l'educació per a la sostenibilitat de la UNESCO. Permet informar-se de les darreres notícies i actuacions de la organització envers la temàtica, accedir a programes, recursos, publicacions, vídeos, etc. Presenta informació divulgativa segmentada per temàtiques (ex.: biodiversitat, canvi climàtic, diversitat cultural, igualtat de gènere, estils de vida sostenibles, aigua, urbanització sostenible, etc.).

<http://www.unesco.org/new/es/our-priorities/sustainable-development/>

Educació i sostenibilitat

Plana del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. Recull informació sobre l'organització, actuacions i obres que desenvolupen, dona accés a plans i estratègies autonòmiques, presenta dades estadístiques, dades obertes, publicacions, normativa i documentació, etc.

<http://mediambient.gencat.cat>

Fàbrica del Sol

Portal de **La Fàbrica del Sol**, equipament municipal d'educació ambiental que integra una sèrie de serveis dirigits a la ciutadania en matèria d'energies renovables, medi ambient urbà i sostenibilitat.

<http://www.bcn.cat/lafabricadelsol>

ICLEI

Portal del Consell Internacional per a les Iniciatives Ambientals Locals, associació de governs municipals i d'associacions nacionals i regionals de governs locals que han realitzat un compromís únic amb el desenvolupament sostenible. La seva missió és construir i estar-hi al servei d'un moviment mundial de governs locals per aconseguir millores tangibles en les condicions globals ambientals i del desenvolupament sostenible mitjançant accions locals acumulatives.

www.iclei.org

Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient

Web del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient. Per cercar informació temàtica recomanem consultar l'apartat **d'Àrees d'activitat** (ex.: canvi climàtic, aigua, alimentació, ...).

www.magrama.gob.es

Món sostenible

Portal d'informació creat per difondre els principis d'un sistema de progrés sostenible i respectuós amb el medi ambient; per oferir i acostar a la ciutadania informació, eines, serveis i productes sostenibles; i per crear, fer o promoure qualsevol activitat que pugui ajudar a construir un futur més sostenible.

www.monsostenible.net

Objectius de desenvolupament sostenible

Web de les Nacions Unides. Objectius aprovats per l'Assemblea General al final de la Cimera de Desenvolupament Sostenible que va tenir lloc a la seu de les Nacions Unides en el marc de l' *'Agenda per al desenvolupament després de 2015'* que s'inicia amb les paraules ***'transformar el nostre món'*** i que es projecta fins el 2030. Aquests nous objectius reemplacen el *Objectius del desenvolupament del mil·lenni* fixats per les Nacions Unides en motiu de la *'Declaració del Mil·lenni'* en setembre de 2000.

<http://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

Portal sostenibilidad

Portal de referència per tots els interessats en qualsevol tema relacionat amb la sostenibilitat. Va dirigit a un públic ampli que va des de persones interessades mínimament en els aspectes que es tracten fins a experts. S'estructura en quatre grans apartats: ambiental, social, econòmic i institucional, responent a la creença que aquestes són les quatre dimensions en les que avui dia es projecta la idea de la sostenibilitat en tota la seva complexitat.

<http://portalsostenibilidad.upc.edu/>

Programa de Resiliència Urbana de l'ONU-Habitat

Blog del programa mundial de la ONU que cerca millorar la resiliència de les urbs i preparar-les per planificar les ciutats i identificant, analitzant i gestionant els serveis amb projectes que contemplin en el seu disseny la vulnerabilitat i capacitat de superar i afrontar les crisis.

<http://unhabitat.org/urban-themes/resilience/>

Sostenible

Portal de la Revista portaveu de la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, impulsada per la Diputació de Barcelona. A la plana principal s'accedeix directament a diferents articles dels darrers números de la revista, a l'agenda de la Xarxa, a l'apartat de notícies i destacats, així com a webs i portals dels principals i més destacats projectes, iniciatives i recursos d'actualitat envers la sostenibilitat.

www.sostenible.cat

Tecnologia i sostenibilitat

Espai web amb material de suport a la docència en Sostenibilitat a la Universitat Politècnica de Catalunya. Es tracta d'un projecte realitzat a partir de la iniciativa i l'experiència de la Càtedra UNESCO de Sostenibilitat, coordinat en el marc del programa STEP (Sostenibilitat, Tecnologia i Excel·lència) dins del Pla UPC Sostenible 2015.

<http://tecnologiasostenibilidad.cus.upc.edu/>

Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat

Plataforma municipal on els municipis poden aconseguir objectius comuns de sostenibilitat i establir debats i intercanvis d'experiències. La majoria dels membres són de la província de Barcelona.

www.diba.es/xarxasost

>> Activitats i visites

Ajuntament de Barcelona. Medi Ambient i Serveis Urbans Programa Com funciona Barcelona?

Inf.: tel. 93 326 22 23

Inscripcions: www.bcn.cat/educacio/pae

Correu electrònic: comfuncionabarcelona@bcn.cat
Educatió especial, cicle infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria. Programa d'educació ambiental que ajuda a entendre i conèixer en el seu conjunt la sostenibilitat aplicada a la ciutat. Té per objectiu educar en la sostenibilitat a partir del coneixement del que es podria anomenar metabolisme de la ciutat. Permet conèixer la gestió de les instal·lacions de gestió de residus, de gestió de l'aigua, de la qualitat de l'aire, des espais verds i de la biodiversitat de la ciutat de Barcelona. Recull més de 45 visites i activitats diferents adaptades a cada nivell educatiu.

Àrea Metropolitana de Barcelona

Programa Metropolità d'Educació per a la Sostenibilitat

Inf. i inscripcions: tel. 93 238 9351

Correu electrònic: reserves.pmes@amb.cat

Educatió especial, cicle infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria. Programa que té com a finalitat sensibilitzar i educar sobre medi ambient. Fomenta hàbits sostenibles, promou el pensament crític i ofereix eines i valors necessaris per forjar un futur sostenible. Aquest nou programa educatiu de l'AMB incorpora com a novetats per aquest curs les qüestions de canvi climàtic, energies renovables i salut ambiental. S'intensifica la relació escola, família i entorn i profunditza en mètodes pedagògics participatius i experimentals.

>> Exemples de com posar-s'hi

[Conferència Internacional de Joves Tinguem Cura del Planeta \(CONFINT\)](#)

Procés que convida joves de tot el món a reflexionar i actuar per millorar el planeta. És un procés educatiu que busca el compromís i la responsabilitat dels joves per superar la crisi social i ambiental que pateix el nostre planeta, mitjançant un procés interactiu dut a terme per joves d'entre 13 i 16 anys de diferents localitats, regions, països i continents que aprenen i actuen units per un objectiu comú: tenir cura del planeta.

[Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat](#)

Òrgan consultiu i de participació sectorial de la ciutat de Barcelona, que actua en els àmbits relacionats amb la sostenibilitat. Neix com a òrgan de participació ciutadana que ha de promoure el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat.

[ESenRED – Escuelas Sostenibles en Red](#)

Xarxa estatal de xarxes de programes de centres educatius cap a la sostenibilitat impulsades per administracions públiques. Una xarxa per integrar esforços, recursos i plans compartits que ajudin a consolidar projectes i intercanviar experiències, fomentant sinèrgies i portant a terme projectes en comú així com per a mantenir relacions amb altres xarxes nacionals i internacionals.

[Escoles + Sostenibles](#)

Programa que ajuda als centres educatius de Barcelona a imaginar i construir un món millor, aprenent i actuant en xarxa per transformar l'escola i la ciutat. Durant el curs 2015-2016 hi participen en el programa 351 centres educatius. La guia [En el camí de l'escola sostenible](#) explica en què consisteix i dóna orientacions per al seu desenvolupament.

[Fòrums d'Educació Ambiental](#)

Espai creat per la Societat Catalana d'Educació Ambiental on parlar, debatre i reflexionar sobre els reptes, els agents i les estratègies de l'educació ambiental al nostre territori. A partir del fòrum inicial – celebrat en 1998 –, i amb l'organització dels sis posteriors, s'han anat elaborant una col·lecció de documents que són un fidel indicador de l'evolució de l'educació ambiental a Catalunya. Els Fòrums d'Educació Ambiental són un procés d'àmplia participació i debat entorn l'educació ambiental, iniciat amb la voluntat de contribuir a la consolidació de l'educació ambiental a les portes del segle XXI. Aquests se celebren cada dos anys i s'entenen com una trobada de seguiment i revisió per seguir renovant l'educació ambiental davant dels nous reptes de la sostenibilitat.

Plans i documents estratègics municipals - Barcelona

[Pla d'eficiència energètica en edificis municipals](#)
[Pla d'Il·luminació de Barcelona 2013-2015](#)
[Pla de foment de la bicicleta a Barcelona](#)
[Pla de millora de la mobilitat i la seguretat viària als entorns escolars 2013-2014](#)
[Pla de Mobilitat Urbana de Barcelona 2013-2018](#)
[Pla de prevenció de residus de Barcelona 2012-2020](#)
[Pla del Verd i la Biodiversitat de Barcelona 2020](#)
[Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015](#)
[Pla per a la Millora de Qualitat de l'Aire a Barcelona](#)

[Programa Metropolità d'Educació per a la Sostenibilitat 2014-2020 \(PMES\)](#)

Full de ruta de l'enfocament i les principals prioritats traçades en matèria de sensibilització i educació per a la sostenibilitat en l'àmbit competencial de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

[Xarxa de Solucions per al Desenvolupament Sostenible \(SDSN\)](#)

Xarxa creada per les Nacions Unides en 2012 amb l'objectiu de facilitar el debat global sobre el desenvolupament sostenible per trobar solucions pràctiques. Nacions Unides desenvolupa aquesta xarxa global a través d'universitats, centres d'investigació i organitzacions de la societat civil, al mateix temps que mobilitza l'experiència tècnica i científica del món acadèmic, la societat civil i els sectors públic i privat. S'articula mitjançant xarxes nacionals i regionals que s'estableixen per a la resolució de problemes concrets a nivell local.

[XESC](#)

Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya (XESC), formada per la xarxa d'escoles verdes i xarxes locals que promouen programes d'educació per a la sostenibilitat adreçats als centres educatius de Catalunya. Es pot definir la XESC com una xarxa de xarxes de centres educatius que desenvolupen programes d'educació per a la sostenibilitat.
www.xesc.cat

>> Altres adreces d'interès

[CLUB EMAS](#)

Associació de referència formada per empreses i altres organitzacions de diferents sectors i dimensions que tenim en comú la voluntat de millora ambiental, materialitzada amb la participació al **sistema comunitari de gestió i auditoria ambientals (EMAS)**, l'abast del qual inclou, com a mínim, un centre ubicat a Catalunya.

Es materials i recursos seleccionats es troben al
Servei de Documentació d'Educació Ambiental

Es poden consultar i/o demanar en préstec

sdea SERVEI DE DOCUMENTACIÓ
D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

La Fàbrica del sol
Pg. Salvat Papasseit, 1 - 08003 Barcelona
Tel. 93 256 25 92
Correu electrònic: documentacioambiental@bcn.cat
www.barcelona.cat/bcnsostenible

